

Muhasebe Bilgi Sisteminin Konaklama İşletmeleri Açısından Önemi: Bir Olay Çalışması

Levent KOŞAN¹

Özet: Bilgi teknolojisi, işletmelerin rekabet avantajı elde edebilmeleri için alacakları kararlarda kullanacakları bilginin oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır. Bilgi sistemleri ve muhasebe bilgi sistemleri sayesinde daha doğru bilgi hızlı bir şekilde yöneticilere sunulmaktadır. Bu çalışmada Bodrum yöresinde faaliyette bulunan bir otelde yapılan olay çalışması ile oluşturulmuş muhasebe bilgi sistemi incelenerek, muhasebe amaçları çerçevesinde analiz edilmiş ve konaklama işletmesine sağladığı yararlar hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Bilgi Sistemi, Konaklama Muhasebesi, Sistem

Importance of Accounting Information System in Accommodation Enterprises: A Case Study

Abstract: Information technology plays a major role in providing information for decision making to gain competitive advantage. By means of information systems and accounting information systems, accurate information could be offered more quickly to managers. In this study, by examining the accounting information system with the case study in a hotel operating in the region of Bodrum, accounting purposes have been analyzed and tried to give information about to benefits.

Keywords: Accounting Information System, Hospitality Accounting, System

GİRİŞ

Günümüzde birçok işletme gibi konaklama işletmeleri de, yönetimle ilgili olarak bilgisayar kullanmaktadır. Teknoloji ve bilişim sektöründeki gelişmelere paralel olarak daha önce rezervasyon, müşteri kayıtları, raporlar ve muhasebe ile ilgili işlemlerde kullanılan bilgisayarların artık daha çok yönetsel amaçlı olarak, kararlar, kaynak planlama, işletme içi ve işletme dışındaki kişilere daha detaylı bilgi sunma fonksiyonları için kullanıldıkları görülmektedir (Coltman, 1994).

İşletmenin finansal durumunu ve karını etkileyecek çeşitli kararların alınması sırasında, işletme yöneticisine yardımcı olacak çeşitli veriler, analizler ve bilgiler muhasebe bölümü tarafından sağlanacağından, bu bölümün işletme kararlarındaki önemi açık şekilde anlaşılmaktadır.

Genel anlamda amacı, finansal bilgileri karar alıcılara yarayacak bir biçimde düzenleyip sunmak olan muhasebe, işletmeye etki yapan olayların saptanıp ölçülmesi, muhasebe kayıtlarına aktarılması daha sonra

¹ Mersin Üniversitesi, Silifke Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Y.O., – İşletme Bilgi Yönetimi Bölümü. Email: lkosan@mersin.edu.tr

sınıflandırılıp özetlenerek rapor biçiminde ilgililere dağıtılması ve yorumlanması bilimi olarak tanımlanmaktadır (Güredin, 2000). Bu faaliyetleri yerine getirecek sistem ise muhasebe bilgi sistemi olarak adlandırılmaktadır (Boockholdt, 1996).

Bu çalışmanın amacı, teorik açıdan incelenecek olan muhasebe bilgi sistemlerinin özelliklerinin belirlenmesi ve konaklama işletmesine sağlayacağı yararların muhasebe amaçları doğrultusunda incelenmesidir. Bu bağlamda çalışmada öncelikle konaklama işletmeleri muhasebesi ve amaçları hakkında bilgiler verilecek sonraki kısımda ise muhasebe bilgi sistemleri teorik olarak ele alınacaktır. Son kısımda ise konaklama işletmesinde yapılan olay çalışması ile mevcut muhasebe bilgi sisteminin analizi ve teorik olarak ele alınan konunun uygulamada ne şekilde kullanıldığının anlaşılması tespit edilmeye çalışılacaktır.

1. KONAKLAMA İŞLETMELERİ MUHASEBESİ VE AMAÇLARI

Konaklama işletmeleri muhasebesinin, son yıllarda artan rekabet ve işletmelerin daha fazla kar elde etme isteğiyle ilişkili olarak, yöneticilerin alacakları kararlara olumlu etki sağlayacağı bir gerçektir. Çünkü konaklama işletmeleri muhasebesi yeni bir muhasebe dalını çağırıştırıyor olsa da temelde genel muhasebe ilkelerini kullanan ve onunla aynı özellikleri ve amaçları taşıyan bir ihtisas muhasebesi olarak tanımlanmaktadır (Usal ve Kurgun, 2001).

Konaklama işletmeleri muhasebesi amaçları incelendiğinde, genel muhasebe amaçlarından farklı bir yapıda olmadığı kolayca anlaşılmaktadır bununla beraber amaçlar; sunulan mal ve hizmetlerin maliyetlerini ve işletmenin gerçek kar ve zararını saptamak, konaklama işletmesindeki her bölümün (departmanın) gelir ve giderlerini ayrı ayrı tespit ederek gerçek sonuçları belirlemek ve bu amaçla toplu bir gelir-gider cetveli düzenlemek olarak da karşımıza çıkmaktadır (Usal ve Kurgun, 2001; Schmidgall, 1997; Weygant, Kieso, Kimmel ve DeFranco 2005). Aynı zamanda konaklama işletmeleri muhasebesi amaçlarından bir diğeri de işletme içi ve dışındaki kullanıcılara finansal rapor ve tabloların doğru, güvenilir ve zamanında hazırlanması ve sunulması olarak açıklanmaktadır (Schmidgall, 1997). Bu sayede muhasebe dönemi sonunda veya ara dönemlerde hazırlanan tablo ve raporları kullanan ve kararlar alacak olan işletme ile ilgili kişi ve kurumlara yardımcı olabilmektedir (Sori, 2009; Azaltun ve Kaya, 2004).

Bu çalışmada belirlenen hedeflere ulaşmak için, konaklama işletmesinde kullanılan bilgisayar destekli donanım ve yazılımların neler olduğu, bu parçaların oluşturduğu muhasebe bilgi sisteminin yapısı ve belirlenen bu sistemin amaçlara ulaşmak için ne kadar yararlı olduğu

incelenecektir. Bu anlamda, öncelikle muhasebe bilgi sistemlerinin temel yapısının teorik olarak incelenmesi gerekli olacaktır. Konuyla ilgili açıklamalar aşağıdaki paragraflarda anlatılmaktadır.

2. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNİN TEMEL YAPISI

Muhasebe bilgi sistemi genel olarak, işletme yönetiminin varlıklar üzerindeki sorumluluğunu yerine getirmek, işletmede meydana gelen eylemlerin kontrolünü yapmak ve gelecekle ilgili planlar için gerekli bilgileri sağlamak amacıyla yönelik geliştirilmiş bilgi sistemler olarak tanımlanmaktadır (Sürmeli, 1996). Bu bağlamda öncelikle tanımda geçen sistem ve bilgi sistemleri kavramlarından bahsetmek yerinde olacaktır.

2.1. Sistem ve Bilgi Sistemi Kavramları

Sistem, basitçe “aralarında belirli ilişkiler bulunan ve belli bir amacı gerçekleştirmeyi hedefleyen parçaların oluşturduğu bir bütün” olarak tanımlanabilir (Karcıoğlu, 2000). Hoşcan ve diğerlerine göre (2003) sistem kavramı, bilgi sisteminin temelini oluşturmaktadır ve girdiler alıp çıktılar oluşturan ortak bir amaca yönelik beraber ve birbiriyle ilişkili elemanların oluşturduğu bir bütün olarak açıklanmaktadır.

Bütün dünyada olduğu ülkemizde de artan rekabet ve gelişen teknoloji, işletmelerin mevcut ekonomik durgunluk karşısında gerek stratejilerini gerekse örgüt yapılarını değiştirme gereği doğurmuştur. Modern işletmeler, müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamak ve onları memnun etmek için, daha kaliteli ve yararlı ürünleri düşük fiyatlarla müşterilerine ulaştırmak istemektedirler. Bu sayede rekabet avantajına sahip olacak firmalar bu amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi teknolojilerini ve bilgi sistemlerini kullanmaları gerektiğini düşünmektedirler (Raggad, 1997). İşletmeler için bu kadar önemli olan bilgi sistemleri içerisinde en önemli rolü yönetime, planlama, kontrol, yönetim ve karar faaliyetlerinde gerekli verileri sağlayacak olan muhasebenin aldığı açıklanmaktadır (Sori, 2009; Garrison, 1991).

Geleneksel görüşler bilginin kalitesini sadece bilginin doğruluğuyla tanımlamışsa da Xu ve diğerleri (2003), kaliteli bir bilginin doğruluğunun ötesinde zamanında, eksiksiz ve tutarlı olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte başarılı bir sistem tarafından üretilebileceği belirtilmekte ve kaliteli bilgiyi sağlamak için bilgi sistemlerinin şu amaçları yerine getirmesi gerektiği söylenmektedir (Boockholdt, 1996).

- Sistem bilgileri doğru ve zamanında sağlamalı: Yanlış ve zamanından sonra sağlanan bilgiler yöneticiye alacakları kararlarda olumsuz etki yapacaktır.

- Sistem uygun bir sürede geliştirilmiş olmalı: İhtiyaç ve amaçlara

uygun sistemin yeterli sürede geliştirilmemiş olması maliyetlerin artmasına bunun yanında sistemin modasının geçmesine sebep olacaktır.

▪ Organizasyon için gerekli bilgileri sağlamalı: Kullanıcılarına içinde bulunulan sürede ve ileriki zamanlarda kullanabilecekleri anlamlı ve uygun bilgiler sunması gerekmektedir.

▪ Kullanıcılar sistemden memnun olmalı: Sistemi kullanan personel gerek kullanım kolaylığı gerekse sistemin sağlamış olduğu yararlarından dolayı memnun olmalıdır.

Kısaca ifade etmek gerekirse, bilgi kaliteli olduğu sürece işletme yönetimine planlama, örgütleme, yönetme ve kontrol fonksiyonlarını yürütmelerinde önemli düzeyde yararlar sağlamaktadır. Bahsi geçen kaliteli bilginin, başarılı bir sistem tarafından sağlanabileceği düşünülürse bilgi sistemlerinin önemi açıkça anlaşılmaktadır. Bu noktada işletme bilgi sistemlerinin en önemlisi ve en eskisi aynı zamanda işletmeler tarafından en iyi geliştirilen ve uygulanan muhasebe bilgi sisteminden (Hoşcan ve diğerleri, 2003) bahsedilmesi yerinde olacaktır.

2.2. Muhasebe Bilgi Sistemi

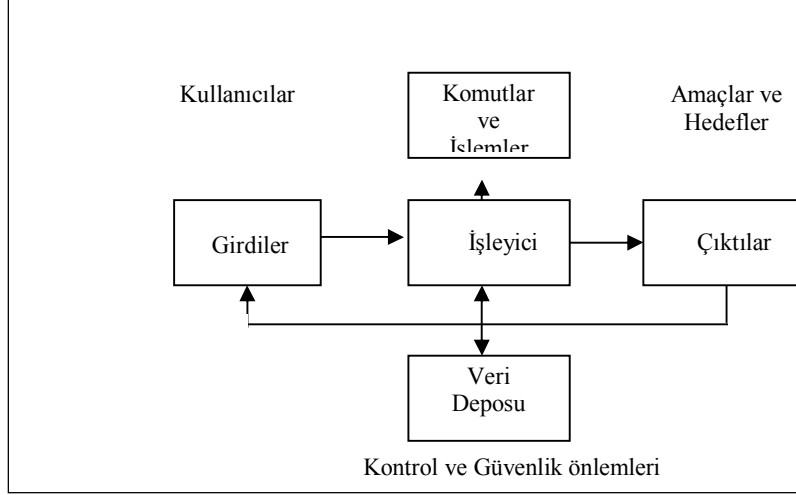
Günümüz literatüründe muhasebe bilgi sistemine ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: İşletmeyi etkileyen ekonomik olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen ve rapor olarak sunan, bilgi işlem faaliyetlerinden oluşan bir sistemdir (Boockholdt, 1996). Bir başka tanıma göre ise, “İşletme faaliyetlerini planlamak, kontrol etmek ve yönetmek amacıyla bilgi kullanıcılarının gereksinim duydukları bilgileri sağlamak için verileri ve mali nitelikli işlemleri süreçleyen ve sunan sistemdir” (Hoşcan ve diğerleri, 2003). Buna göre muhasebe bilgi sistemlerinin; ekonomik olayların belirlenmesi, verilerin sisteme girilmesi, işlenmesi, gelecek dönemlerde kullanımı için saklanması, bilgilerin raporlanması, saklanmış verilere ulaşımın sağlanması ve işlemlerin doğru ve uygun olarak yapıldığının kontrol edilmesi faaliyetlerini yerine getirmesi gerekmektedir (Romney ve diğerleri).

Kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama gibi faaliyetleri yerine getiren muhasebe bilgi sistemi bunu başarırken “Hangi elemanları ve parçaları kullanmaktadır?” sorusu söz konusu olmaktadır. Bu durumda bu eleman ve parçalardan bahsedilmesi gerekmektedir.

2.2.1. Muhasebe Bilgi Sistemini Oluşturan Elemanlar

Daha öncede belirtildiği üzere sistem, ulaşılması istenen ortak bir amaca uygun olarak, girdileri kabul eden ve çeşitli işlemler sonucu çıktılar üreten ve birbirleriyle ilişkili bileşenlerden oluşan bir süreçtir. Bu durum aşağıdaki şekilde görülmektedir.

Şekil 1. Muhasebe Bilgi Sisteminin Parçaları

Kaynak: Romney ve Diğerleri 1996, s:19'dan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere bir bilgi sistemi ve dolayısıyla muhasebe bilgi sistemi sekiz parçadan oluşan bir yapıdadır. Bu unsurlar sırasıyla şöyle açıklanabilir (Romney ve diğerleri, 1996; Salehi ve diğerleri, 2010);

Amaçlar ve Hedefler: Her muhasebe bilgi sistemi bir veya daha fazla amacı başarmak için tasarlanırlar.

Girdiler: Veriler sisteme “girdi” olarak kaydedilmek üzere toplanır. Muhasebe bilgi sistemleri için kullanılan girdiler, genel olarak para ile ifade edilen ekonomik işlemler ve defter kayıtlarıdır.

Çıktılar: Sistem tarafından üretilen bilgi “çıktı” olarak tanımlanır. Muhasebe bilgi sistemlerinin çıktıları genel olarak, finansal tablolar ve bütçe, nakit akım tablosu vb. gibi içsel raporlardır.

Veri Deposu: Muhasebe bilgi sistemlerinde, veriler daha sonra da kullanılmak üzere sistem içerisinde depolanırlar.

İşleyici: Verilerin bilgiye dönüşebilmesi için işlenmesi gerekmektedir. Çoğu işletme bu amacı gerçekleştirmek için bilgisayarları kullanırlar.

Komutlar ve İşlemler: Bilgi sistemlerinin belli komutlar ve işlemleri kullanmadan verileri işlemeleri imkansızdır. Bu yüzden sistemler içerisinde veya haricinde bunu sağlayacak yazılım ve programlar geliştirilmiştir.

Kullanıcılar: İşletmelerde kayıtları giren, uygulayan, kaydeden personel ve bunları idare ve kontrol eden personel sistemin birer kullanıcılarıdır.

Kontrol ve Güvenlik Önlemleri: Muhasebe bilgi sistemleri tarafından üretilen bilginin doğru, hatasız ve yetkisiz kimselerin kullanımından korunuyor olması gerekir. Kusursuz ve garantili bilgileri elde etmek için muhasebe bilgi sistemlerine, kontrol ve güvenlik önlemlerinin de yerleştirilmiş olması gerekir.

2.2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Önemi

İşletme yönetiminde bilginin etkin kullanımı, bilgiye gerekli önemin verilmesini ve tüm karar aşamalarının bilgiye dayandırılmasını zorunlu kılar. Bu sayede meydana gelecek bir bilgi akışı merkezinde bulunan kişi yönetme gücüne sahip olacaktır. Bundan dolayıdır ki, işletme yöneticilerinin yönetim bilgi sistemlerini ve onun önemli bir parçası olan muhasebe bilgi sistemini oluşturmaları veya geliştirmeleri gerekmektedir (Yılancı, 2001).

Muhasebe bilgi sistemi tarafından üretilen bilgilerin bir kısmı işletme dışına dönük bilgilerdir. Üretilen bilgilerin büyük bir kısmı ise işletme içine dönük ve amaçları yerine getirmek için yönetim muhasebesi amaçları doğrultusunda kullanılan bilgilerdir. Bu amaçlar arasında daha önce de belirtildiği gibi, planlama, kontrol ve değerlendirme çalışmalarının yanı sıra fiyatlandırma kararları ve özel yönetim kararlarının alınması sayılabilir (Türksoy, 1998). Bu açıdan yöneticilerin daha doğru kararlar alabilmeleri için zamanında ve doğru bilgilere ihtiyaçları vardır. Gelişen teknoloji işletmeler için oldukça önemli olan bu bilgilerin elde edilmesini kolaylaştırmış ve muhasebe bilgi sistemlerinin oluşmasını sağlamıştır. Çalışmanın bundan sonraki kısmında, muhasebe bilgi sistemine sahip bir konaklama işletmesinde sistemin analizi ve muhasebe amaçlarını ne ölçüde başarabildiği ile ilgili olarak yapılan uygulamaya yer verilecektir.

3. KONAKLAMA İŞLETMESİNDE UYGULAMA ÇALIŞMASI

Uygulamanın yapıldığı konaklama işletmesi, Bodrum bölgesinde bulunmaktadır. İşletme 46 odalı, kendine ait bir yüzme havuzu, iskelesi, iki adet lokantası olan ve 2000 yılının haziran ayından itibaren faaliyetini sürdüren bir butik oteldir. Otelde yapılan uygulama, “tanımlayıcı olay çalışması” niteliğindedir. Başka bir ifade ile oteldeki muhasebe sistemi tanımlanarak neler yapıldığı açıklanacak ve teori ile uygunluğu irdelenecektir.

Uygulamanın yapıldığı otelin organizasyon yapısını genel olarak, yiyecek-içecek, önbüro ve yönetim ile ilgili birimler oluşturmaktadır. Bu bölümlerin çalışma sistemi ve konaklama işletmesiyle ilgili hangi faaliyetleri yerine getirdikleri ayrıca yönetim amaçlı olarak neler yaptıkları uygulamanın ilerleyen bölümlerinde anlatılacaktır. Bu noktada yapılması gereken öncelikle otelin sahip olduğu mevcut muhasebe bilgi sisteminin

belirlenmesidir.

3.1. Mevcut Sistemin Analizi

Konaklama işletmesinde yapılan uygulamanın ilk adımını, işletmede kullanılan ve muhasebe bilgi sistemini oluşturan bilgisayar destekli donanım ve programların belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu bağlamda konaklama işletmesinin hangi bölümlerinde ne tür donanım ve programların kullanıldığı belirlenmesine çalışılmıştır. Mevcut sistem analiz edildiğinde; muhasebe, önbüro ve yiyecek-içecek bölümlerinde bilgisayar destekli donanım ve programların kullanıldığı ve genel olarak amaçlarının gerek üst yönetime gerekse muhasebe, önbüro, yiyecek içecek müdürlerine ihtiyaç duyacakları bilgileri sağlamak olduğu anlaşılmıştır.

Uygulamanın ikinci adımı sağlanan bu bilgilerin, konaklama işletmeleri muhasebesi amaçları doğrultusunda yararlı olup olmadığıdır. Bunun için öncelikle bilgilerin hangi departmanlarda nasıl ve ne şekilde oluşturulduğunun incelenmesi gerekli olmaktadır. Bu çerçevede ilgili bölümler tek tek incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

3.1.1. Muhasebe Bölümü

Muhasebe bölümü, müdür, iki adet muhasebe elemanı ve üç adet kasiyer olmak üzere altı personelden oluşmaktadır. Muhasebe bölümünde günlük işlemlerin girildiği bir muhasebe paket programı kullanılmaktadır. Bu program tarafından elde edilen bilgiler yeminli mali müşavire iletilmekte ve dönem sonu raporları ve vergi matrahları bu kişi vasıtasıyla hazırlanmaktadır. Muhasebe bölümü günlük olarak meydana gelen ekonomik olaylara göre kayıtları programa girmekte ve düzenli olarak mali müşavire iletmektedir. Muhasebe paket programı incelendiği zaman hesap planının konaklama işletmesi için geliştirilmiş olduğu ve sürekli olarak gerekli görülen hesapların eklendiği veya değiştirildiği belirlenmiştir. Muhasebe bölümünde kullanılan diğer bir program ise, "Microsoft Office Excel" programıdır. Bu program yardımıyla muhasebeye gelen raporlar, yönetimin anlayabileceği bir şekilde sadeleştirilmekte ve sunulmaktadır. Ayrıca muhasebe kendi kontrollerini de bu programı kullanarak gerçekleştirmektedir. Önbürodan muhasebeye gelen raporlar ve muhasebe tarafından yönetime sunulan raporlar ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

3.1.2 Önbüro

Önbüro personeli, müdür, gece denetçisi ve dört adet elemandan oluşmaktadır. Önbüroda toplam üç adet bilgisayar ve iki adet server bulunmaktadır. Önbüro elemanları tarafından kullanılan iki adet bilgisayar ile yapılanlar ağırlıklı olarak faturalama, rapor alma, otelde konaklayan misafirlerin kayıtlarını tutma otele giriş, otelden ayrılış ile ilgili işlemlerdir.

Arka ofis de bulunan bilgisayar ise önbüro müdürü tarafından rezervasyon ve kontrol işlemleri için kullanılmaktadır. Gece denetçisi ise gün boyunca meydana gelen işlemlerin kontrolünü yapmakta, hatalı olanları düzeltmekte ve günü kapatıp verilerin sisteme aktarılması için gece işlemlerini yapmaktadır. Gece işlemleri sonrasında diğer bölümler tarafından istenen raporları hazırlamakta bu elemanın sorumluluğundadır. Önbüroda “Hogatex-Starlight Front Office Hotel-Management-System” isimli program kullanılmaktadır. Programın “muhasabe” menüsünün sahip olduğu kalemler sırasıyla; faturalama, ana (master) faturalar, kapanmış faturalar, resepsiyon nakitleri, bölüm satışları girişi, garson ödemeleri, otel harcamaları girişi, yapılan işlemler, kasa raporu, nakit işlemleri, depozit yönetimi, günlük satış raporu, döviz kurları, gece işlemi, istatistikler, bütçeler, raporlar ve kredilerden oluşmaktadır.

Muhasebe menüsünün sahip olduğu kalemler bu kadar fazla olmasına karşın yapılan uygulama sonucu bu kalemlerden sadece bazılarının kullanıldıkları görülmüştür. Bu durum ilerleyen bölümlerde anlatılacaktır.

3.1.3. Yiyecek İçecek Bölümü

Yiyecek-içecek bölümünde bilgisayar destekli donanım ve programları kullanan yiyecek içecek müdürü, üç adet kasiyer ve iki adet bölüm şefi bulunmaktadır. Bu bölümde kullanılan program Micros 3700 Point-of-sale (POS) sistemidir. Muhasebe Bilgi Sistemi içerisinde yer alan POS makinaları lokanta, plaj ve havuz da bulunmaktadır.

Misafirlerin yapmış olduğu siparişler POS makinaları yardımıyla sisteme girilmekte ve aynı zamanda önbüroda bulunan server yardımıyla da izlenerek kontrolü yapılabilmektedir. Açılan hesaplar nakit, kredi, kredi kartı veya oda hesabı olarak kapatılmakta ve önbürodaki bilgisayarlarda bulunan ilgili hesaba aktarılmaktadır. Bu sistemin işleyişiyle ilgili detaylı bilgi ileride anlatılacaktır.

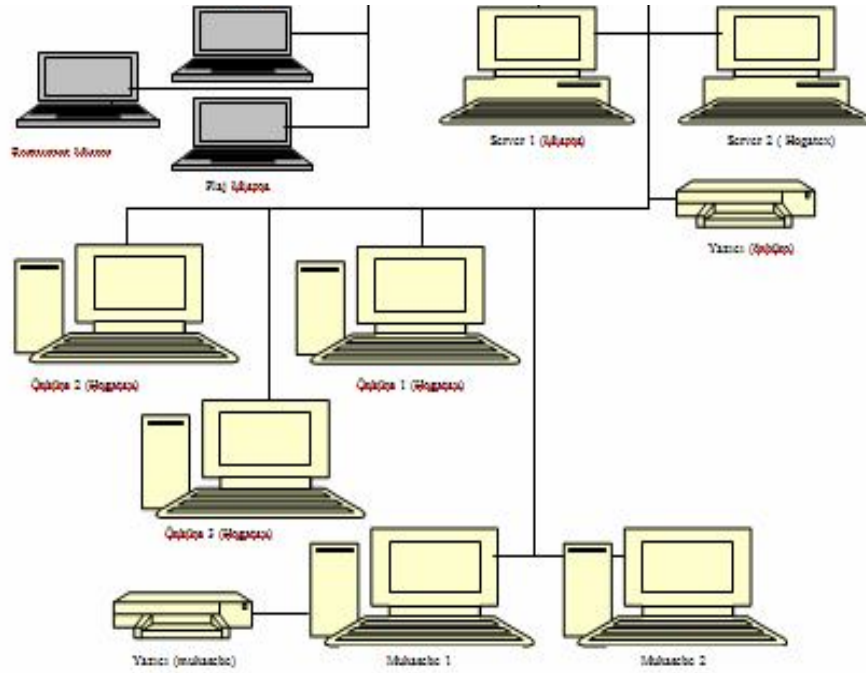
Mevcut sistemin analizi sonucu konaklama işletmesinde kullanılan muhasebe bilgi sistemi ile bunların birbirleriyle olan ilişkilerini gösteren şema aşağıdaki gibi oluşturulabilir (Şekil 2).

3.2. Mevcut Sistemin İşleyişi

Bu bölümde mevcut sistemin işleyişi ve sistem tarafından oluşturulan raporlarla ilgili bilgiler verilecektir. Sistemi meydana getiren elemanlar önbüroda bulunan iki adet server tarafından birbirine bağlıdır ve herhangi birinde yapılan bir işlem anında diğerlerinde de görülmektedir. Bu serverlar aynı zamanda verilerin girildikten sonra depolandığı birimlerdir.

Şekil 2. Otel Muhasebe Bilgi Sistemini Oluşturan Yazılım ve Donanımlar

Önbüroda kullanılan bilgisayarlar hem verilerin girilmesi hem de raporların alınması için kullanılmaktadır. Yiyecek-içecek bölümündeki mini bilgisayarlar ise sadece veri girmek için kullanılmaktadır. Bu verilerin işlenmesi önbüroda bulunan serverlar yardımıyla olmakta ve bunlara bağlı olan bir yazıcıdan sisteme ait çıktılar yani raporlar alınmaktadır. Önbüroda kullanılan program, yiyecek-içecek bölümünden gelen verilerin toplanması için de kullanılmaktadır. Her gün yiyecek-içecek bölümüne ait özel kodlara sahip hesaplar açılmakta, yiyecek-içecek bölümünde açılan misafir hesaplarının ödemelerinin nakit, kredi kartı veya alacak (kredi) olmasına göre uygun hesap koduyla kapatılmaktadır. Gün sonunda alınan ve muhasebeye gönderilen raporlarda, yiyecek-içecek bölümünde gün boyu açılan hesapların içeriklerinin neler olduğu görülebileceğinden hangi yiyecek ve içecekten ne kadar satıldığı kontrol edilebilmektedir. Yine bu raporlarda hangi bölümünde ne kadar satış yapıldığı ve ödemelerin detayları hakkında da bilgi sahibi olunmaktadır.

Önbüro tarafından, muhasebeye gönderilen raporlardan biri de, işletmede kalan misafirlerin ismi, rezervasyon bilgileri, çıkış tarihi, geceleme sayısı, konaklama ücreti hakkında bilgi veren konaklayan misafirler listesidir. Bu rapor yardımıyla kalan misafirlerinin çıkış tarihi bilineceğinden ileriki günlere ait konaklama gelirleri tahmin edilebilmekte ayrıca gönderilen diğer satış raporlarındaki bilgilerin doğruluğunun kontrolü yapılabilmektedir. Bir diğer rapor bölümlerden elde edilen gelirlerin ve ödeme kalemlerinin günlük, aylık, yıllık olarak gösterildiği finans raporudur. Bu rapor yardımıyla bölüm gelirleri kendi aralarında ve geçmiş dönem verileriyle karşılaştırabilmektedir. Ayrıca bu rapor günlük, aylık ve yıllık gelirlerin nakit, kredi kartı veya alacak olduğu hakkında bilgi vermektedir.

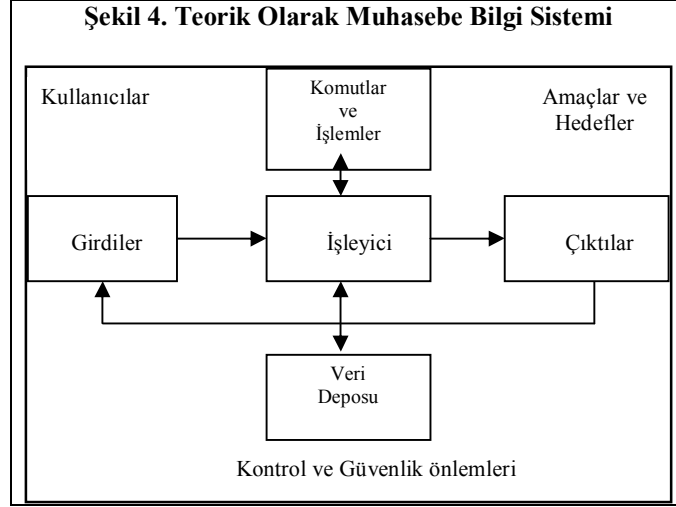
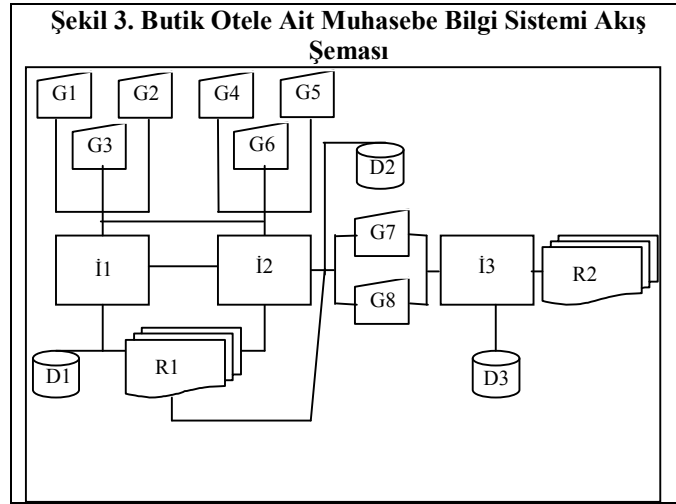
Muhasebeye gönderilen en önemli rapor, işletmede bir gün boyunca meydana gelmiş tüm satış, iptal, ödeme tipi, gelir türü gibi ekonomik işlemleri gösteren yapılan işlemler raporudur. Muhasebe müdürü bu rapor yardımıyla meydana gelen ekonomik olayları ayrıntılı olarak görebilmektedir. Yapılmış olan iptallerin nedenlerini öğrenmek ve işletme içindeki satışları kontrol etmek için kesin ve yararlı bilgiler sunmaktadır. Muhasebe müdürü, yiyecek-içecek bölümüne ait satış raporundaki ve önbürodan gelen diğer raporlardaki bilgileri “Microsoft Office Excel” programına aktarmakta ve bu program yardımıyla muhasebeye gelen raporların özeti çıkararak işletme sahibine sunmaktadır. İşletme sahibine sunulan bu özet rapor ayrıntılı olarak son güne ait aynı zamanda o dönem ve geçmiş dönem bilgilerini içermektedir. Bir önceki gün elde edilen gerek nakit gerekse kredi kartı ödemeleriyle sağlanan tutarların toplamının bilinmesi, ödeme planının hazırlanmasına yardımcı olmaktadır.

Daha önceki bölümlerde çalışmanın amacı; işletmedeki muhasebe bilgi sisteminin muhasebe amaçlarını ne ölçüde başarabildiğinin tespit edilmesi olarak açıklanmıştı. Mevcut sistemin analizi ve işleyişinden sonra yapılması gereken bulguların tartışılması ve sistemin muhasebe amaçları ile örtüşen yönlerinin belirlenmesi olacaktır.

3.3. Bulguların Tartışılması

Konaklama işletmeleri muhasebesi amaçları daha önceki bölümlerde, genel olarak kayıt yapmak, denetimi sağlamak, istatistiki bilgiler elde etmek, bilgi vermek ve kararlara yardımcı olmak şeklinde açıklanmıştı. Yapılan uygulama ile işletmedeki bilgisayar destekli yazılım ve donanımların, finansal ve yönetim amaçlı olarak kullanılmak üzere bir muhasebe bilgi sistemini oluşturduğu, muhasebe amaçlarını başarmak ve yönetim açısından gerekli bilgilerin, bilgisayar ortamında belirli bir yapıda tutulduğu ve değişik kullanıcılar tarafından istenildiği zaman aynı anda ulaşılabildiği belirlenmiştir.

Aşağıdaki şekillerde teorik olarak muhasebe bilgi sistemi ve uygulama sonucu belirlenen sistemin akış şeması görülmektedir.

Daha önceki bölümlerde teorik olarak muhasebe bilgi sisteminin; girdiler, çıktılar, işleyici, komutlar ve işlemler, veri deposu, amaçlar ve hedefler, kullanıcılar, kontrol ve güvenlik önlemleri gibi elemanlardan oluştuğundan bahsedilmişti. Bu durum Şekil.4'te görülmektedir.

Bundan sonraki paragraflarda; teorik olarak anlatılan muhasebe bilgi sistemi ile araştırmanın yapıldığı otelde kullanılan sistemin karşılaştırılması

ve analizinden bahsedilecektir. Bu sayede mevcut sistemin muhasebe amaçlarını başarımlı düzeyi tespit edilerek uygun bir sistemin geliştirilip geliştirilmediği hakkında bir yargıya varılacaktır.

Şekil. 4'te belirli amaç ve hedeflere ulaşmak için kullanılan bir sistem teorik olarak görülmektedir. Sistemde, girdiler belirli komutlar ve işlemleri kullanarak işleyiciler yardımıyla işlenmekte ve çıktıya dönüşmektedir. Elde edilen bilgiler (çıktılar) veri deposu olarak adlandırılan birimlerde saklanmakta, güncellenmekte ve istenildiğinde tekrar kullanılmaktadır. Bu bilgilerin mevcut sistemdeki durumu Şekil.3 yardımıyla şöyle açıklanabilir;

Girdiler: G1, G2 ve G3 yiyecek içecek bölümünden sisteme verilerin girilmesinde kullanılan birimleri göstermektedir. G4, G5 ve G6 ise önbüroda meydana gelen ekonomik olayların sisteme girilmesi için kullanılan birimlerdir.

İşleyici ve çıktılar: Yiyecek içecek bölümünde meydana gelen ekonomik olaylar daha önceden belirlenen kodlar vasıtasıyla sisteme girilmekte ve "İ1" de işlenerek gerek rapor (R1) gerekse bilgi olarak muhasebe bölümüne iletilmektedir. Önbüroda ise verilerin işlenmesi "İ2" yardımıyla olmakta, sisteme girilen veriler daha sonra rapor (R1) ve bilgi olarak muhasebe bölümüne ve diğer bölümlere sunulmaktadır. Yiyecek içecek ve önbüro bölümünden muhasebe bölümüne gelen veriler ve bilgiler, kullanılış amacına göre "İ3" de işlenmekte ve içsel veya dışsal amaçlı raporlar (R2) hazırlanmaktadır. Buraya kadar anlatılanlar yardımıyla sisteme ait girdi, işleyici ve çıktı unsurlarının varlığı anlaşılmaktadır.

Veri Deposu: Teori kısmında açıklanan bilgiler doğrultusunda; D1, D2 ve D3 veri deposu olarak görülmektedir. İşleyiciler yardımıyla elde edilen bilgiler buralarda yedeklenmekte, sürekli güncellenmekte ve kullanıma hazır hale getirilmektedir.

Kontrol ve Güvenlik Önlemleri: Muhasebe bilgi sistemini oluşturan bir başka unsur "kontrol ve güvenlik önlemleri"dir. Programları kullanan kişilere ait özel şifrelerin bulunması ve işlemlerle ilgili olarak yetkilendirilmiş olmaları kontrol ve güvenlik önlemlerinin sistemde varlığı hakkında bilgi vermektedir.

Sistemi oluşturan yazılım ve programlar belli komut ve işlemleri kullanmadan verileri işleyemezler. Mevcut sistemin SQL veri tabanını ve windows işletim sistemini kullanıyor olması teorik kısımda açıklanmış olan "komutlar ve işlemler" unsuruyla örtüşmektedir. Daha önce bahsedilen unsurlardan bir diğeri ise "amaçlar ve hedefler" dir. Her muhasebe bilgi sisteminin bir veya daha fazla amacı başarmak için tasarlandığı düşünüldüğünde bu unsurdan bahsetmek yerinde olacaktır. Bu sayede

çalışmanın amacı kısmında bahsedilen muhasebe bilgi sisteminin muhasebe amaçlarını başarımlı düzeyi belirlenecek ve sistemin faydaları anlaşılacaktır. Konuyla ilgili açıklamalar aşağıdaki paragraflarda anlatılmaktadır.

Sistemi oluşturan ve önbüroda bulunan donanım ve programların daha çok yönetim amaçlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Konaklama işletmeleri muhasebesi amaçları arasında bahsedilen istatistikî bilgiler elde etmek, bilgi vermek ve kararlara yardımcı olmak gibi faaliyetlerin, kullanılan önbüro programı sayesinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum gerek önbüroda gerekse yiyecek-içecek bölümünde meydana gelen ekonomik olayların sisteme girilmesi sonucu işlenmesi ve ilgili kişilerin isteğine göre sunulması olarak açıklanabilir. Sistem sayesinde elde edilen ve korunan bu bilgilere istenilen zamanda ulaşılabilir. Çeşitli dönemlere göre karşılaştırma yapabilmek ve işletme ile ilgili kararlara ulaşabilmek için de bu bilgilerin kullanılıyor olması muhasebe bilgi sisteminin, muhasebe amaçlarını başarmadaki yararlılığını göstermektedir.

Muhasebe bilgi sisteminin bir parçası olan ve yiyecek-içecek bölümünde meydana gelen ekonomik olayların girilmesi için kullanılan bilgisayar destekli donanım ve bu girdileri işleyen yazılım programının, verileri kullanarak bilgi oluşturma ve kararlara yardımcı olacak şekilde sunulması amaçlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Bu durum yiyecek-içecek bölümünden belli hesaplarda toplanması amacıyla girilen verilerin, önbüroda bulunan sistem sayesinde işlenmesi ve alınan raporlarda detaylı olarak görülmesi şeklinde açıklanabilir. Ayrıca kullanılan bilgisayar destekli donanım ve yazılımlar, bölümlerin satış gelirleri ve dolayısıyla işletmenin elde edeceği kar-zarar hesaplamalarında kesin ve doğru bilgiler sunmaktadır. Yiyecek-içecek bölümünde meydana gelen ekonomik olaylar sistem sayesinde işlenerek, gece denetçisi tarafından alınan ve muhasebeye sunulan raporlarda bölümlerin gelir tutarlarını göstermektedir. Bu raporlar yardımıyla muhasebe bölümü cari dönemi geçmiş dönemlerdeki satışlarla karşılaştırabilmekte ayrıca döneme ait gelir ve gider tablolarını hazırlayabilmektedir.

Muhasebede kullanılan program vasıtasıyla, işletmeye özel olarak geliştirilmiş hesap planında uygun olan hesaba gerekli kayıtlar yapılmakta ve işletmenin finansal tablolarının hazırlanması ve ilgililere işletmenin mevcut finansal durumu hakkında gerekli bilgilerin sunulması sağlanmaktadır. Bu tabloların hazırlanması için gerekli olan bilgiler muhasebe bölümü ve önbürodan gelen raporlar tarafından sağlanmaktadır. Ayrıca muhasebeye gelen raporlar, "Microsoft Office Excel" programı yardımıyla özetlendiği ve işletme sahibine sunulduğu için bu programın da yönetim amaçlı olarak

kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber işletmeye ait “gider tablosu” muhasebe bölümü tarafından aynı program yardımıyla hazırlanmakta ve yönetime sunulmaktadır. Muhasebe bilgi sistemi tarafından elde edilen raporların detaylı olarak incelenmesi sonucu bölümlerde meydana gelen ekonomik olaylar anlaşılabilen ve muhasebe amaçlardan bir diğeri olan bölümlerin kontrolü ve denetimi yapılabilmektedir.

Yukarıda elde edilen bulgular doğrultusunda öncelikle; mevcut sistemin teorik kısmında “bilgi sistemini oluşturan unsurlar” olarak bahsedilen elemanlara sahip olduğu anlaşılmıştır. Muhasebe bilgi sistemini oluşturan donanım ve yazılımların kullanıldığı bölümler incelendiğinde ise muhasebe bölümünün daha çok denetim faaliyetlerini yerine getirmeyi ve dışsal bilgiler sağlamayı, yiyecek-içecek ve önbüro bölümlerinin ise daha çok içsel bilgiler sağlamayı amaçladıkları görülmüştür. İşletme yönetiminin beklentileri de göz önünde bulundurulduğunda mevcut sistemin yeterli olduğu ve istenenleri yerine getirdiği belirlenmiştir.

4. SONUÇ

Eskiden yöneticilerin işletme ile ilgili kararlar alabilmeleri için, birkaç dosyayı üstün körü karıştırmaları veya birkaç rakamı karşılaştırmaları yeterli olabiliyordu. Günümüzde işletmelerin içinde bulunduğu rekabet ortamı çok sayıda veri ve bilginin, hızlı ve doğru sonuçlar oluşturacak şekilde değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bilgi işlem teknolojilerindeki gelişmeler işletmelerin faaliyetlerini bilgisayarlar yardımıyla daha etkili ve daha kolay yapmalarını sağlamıştır. Teknolojik gelişmelere paralel olarak gelişen muhasebe bilgi sistemleri, yönetim ve finansal muhasebe süreçlerini de olumlu etkilemiş ve işletmeyi etkileyen ekonomik olayları kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek ve ilgili kişilere rapor olarak sunma amaçları daha kolay başarılmaya başlanmıştır. Sistem sayesinde ekonomik olaylar daha anlaşılır ve kullanılabilir bilgilere dönüştürülerek işletme içi ve işletme dışı ilgililere yardımcı olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Azaltun, M. ve Kaya, E. (2004) Konaklama İşletmelerinde Muhasebe Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Boockholdt, J. L. (1996) Accounting Information Systems Transaction Processing and Controls, 4.Edition. USA: Times Mirror Books.
- Coltman, M. M. (1994) Hospitality Management Accounting, Fifth Edition. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Hoşcan, Y. Oktal, Ö., Hepkul, A., Kağnıcıoğlu, H., Sevim, A. (2003) Yönetim Bilgi Sistemi. Eskişehir: TC. Anadolu Üniversitesi Yayını

no:1471.

- Garrison, R. (1991) *Managerial Accounting Concepts For Planning, Control, Decision Making*, sixth edition, Boston: Irwin Inc.
- Güredin, E. (2000) *Denetim*, 10.Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Karcıoğlu, R. (2000) *Stratejik Maliyet Yönetimi / Maliyet ve Yönetim Muhasebesinde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Akif Yayınevi.
- Raggad, B.G. (1997) “Information Systems Concepts: A Guide For Executives”, *Logistics Information Management*, Volume 10 (4) 146-153.
- Romney, M.B., Steinbart, P.J., Cushing, B.E. (1997) *Accounting Information System*, Seventh Edition, USA: Addison-Wesley Publishing Company Inc.
- Salehi, M., Rostami, V., Mogadam, A. (2010) “Usefulness of Accounting Information System in Emerging Economy: Empirical Evidence of Iran”, *International Journal of Economics and Finance*, Vol. 2 (2) 186-195
- Schmidgall, R.S. (1997) *Managerial Accounting For The Hospitality Industry*, Fourth Edition, Michigan: Educational Institute of the AH&MA.
- Sori, Z.M., (2009) “Accounting Information Systems and Knowledge Management: A Case Study”, *American Journal of Scientific Research* Vol. 4 36-44
- Sürmeli, F. (1996) *Muhasebe Bilgi Sistemi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No:115.
- Türksoy, A. (1998) *Otel Yönetim Muhasebesi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Usal, A. ve Kurgun, O.A. (2001) *Turizm İşletmelerinde Maliyet analizleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Xu, H., Nord, J.H., Nord, G.D., Lin, B. (2003) “Key Issues of Accounting Information Quality Management: Australian Case Studies”, *Industrial Management & Data Systems*, Vol 103 (7) 461-470.
- Weygant, J.W., Kieso, D.E., Kimmel, P.D., DeFranco A.L., (2005) *Hospitality Financial Accounting*, USA: John Wiley & Sons Inc.
- Yılcı, M. (2001) “Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol ve Verimlilik Üçgeni”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:3 (3), 37-50.